

satén - lesklá tkanina s atlasovou väzbou; pozri *textília*

Satet - egyptská bohyňa priľahlých *nilských* území, neskoršie všetkých krajín na juh od Egypta; sprievodkyňa vladára počas jeho výprav na sever pri zjednocovaní *Egypta*; zobrazovaná v ľudskej podobe s *hornoegyptskou korunou* s rohami *antilopy*; pozri *Horný Egypt*, *egyptskí bohovia*

-v súvislosti s heslom *Anuket*: Anuket bola staroegyptská bohyňa rieky *Nil*; tvorila súčasť trojice s *Chnumevom* a bohyňou *Satet*; bola považovaná za ich dcéru alebo mladšiu manželku boha Chnumeva

http://en.wikipedia.org/wiki/Sobekhotep_III

Satí - *hinduistická* bohyňa, bohyňa - matka (pozri *matky-bohyne*, *Veľká matka*); Satí je starším vtelením bohyne *Šakti* v jej láskavej podobe a tiež *inkarnáciou* bohyne *Lakšmí*

satinobr - najjemnejší druh francúzskeho okru; *oker* hrdzavého až olivového odtieňa; tiež pod názvom *oker zlatý*

satinwood - súborné označenie pre tvrdé, ťažké, olejnaté *drevá* rovnomernej štruktúry, zlatožltej až svetlohnedej farby s hodvábnym leskom, z tropických stromov *Fagara flava*, *macrophylla* a *Cloroxylonswietenia* z Indie a Afriky; užívané v *nábytkárstve*, *rezbárstve* a výrobe dýh

satinýrka - a) malý *grafický lis*

b) stroj na vyhladenie *papiera*

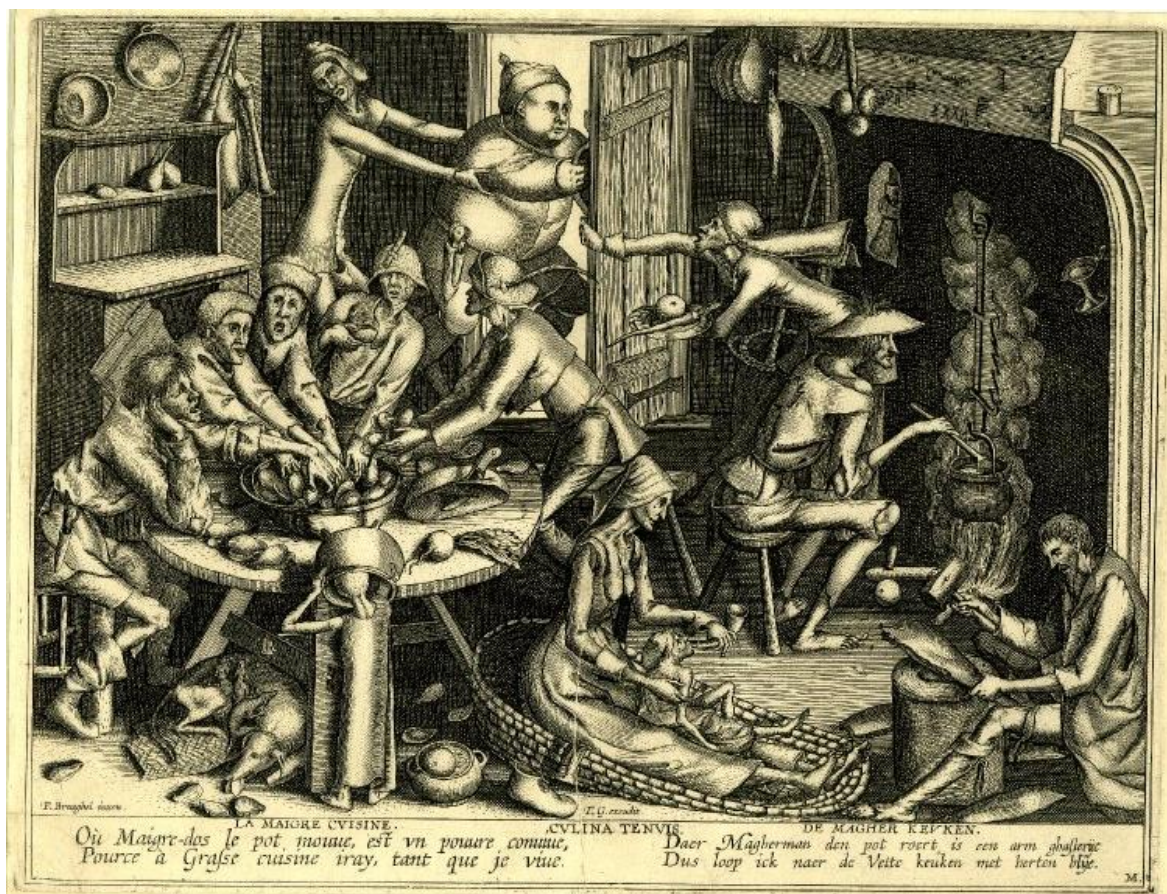
Ateliérová satinýrka

satira - pozri *žart*, *karikatúra*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Satire>

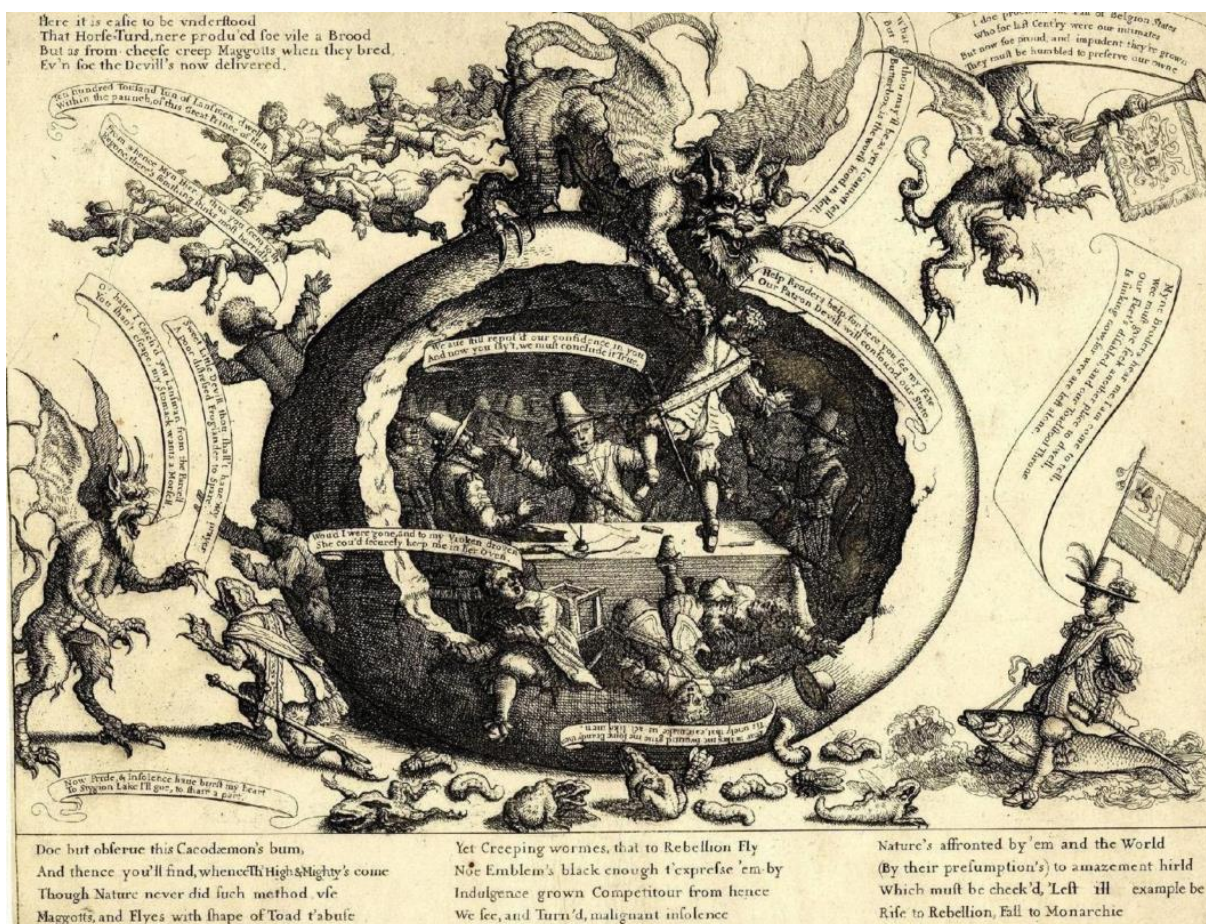
P. Bruegel st.: Kuchyňa bohatých

P. Bruegel st.: Kuchyňa biednych

A. Pietersz van de Velle: Lov duší. Alegória žiarlivosti medzi rôznymi náboženskými denomináciami počas dvanásťročného príméria medzi holandskou republikou a Španielskom (1614)

Neznámy autor: Rozbité vajce holandského povstania ukazuje Holanďanov za stolom od ktorého vyletujú diabli (rytina, protiholandská satira, 1673)

E. Schoen: Luther alebo mních ako diabol s gajdami (1535)

Luther a Lucifer v priateľskom združení (1535)

A. P. van de Venne: Ešte topánky! Ty hlupák! (grisaille, 1610-1625)

C. Saftleven: Satira súdu nad Johanom van Oldenbarneveltom (1663)

E. Landseer: Tak stanovuje zákon (1840)

T. Couture: Pierrot pred súdom (satira, 1863)

H. Vernet: Poľský Prométheus (1831)

R. Lawson: Skupina politikov rokuje o mieri, zatiaľ čo príznaky mŕtvych vojakov prizierajú (hĺbkotlač, 20.st.)

Saturn/Saturnus - starotalianske božstvo *etruského* pôvodu, v 3.st.pr.Kr. stotožnené s *Kronom*; pôvodne boh dostatku a *šťastia*, neskoršie bohom vymeraného času a tým aj *smrti*; v *rímskej mytológii* boh poľnohospodárstva (pozri *saturnálie*, *zlatý vek ľudstva*); jeho manželkou bola bohyňa *Ops*; Saturnov chrám na *Kapitolu* patril k najstarším v Ríme; v stredoveku zobrazovaný obdobne ako v antike a pridané ďalšie atribúty: barle, glóbus, drevená noha, zástava, znaky staroby, často požierajúci dieťa (odkaz na *Krona*; ďalej pozri Hall: *Melanchólia*), niekedy v kráľovskom odev; v *renesancii* splýva s *Chronom* a získava ďalšie atribúty: *krídla*, *hodiny presýpacie*, *kružidlo* (ochranca geometrov), *cyprus* zobrazovaný niekedy ako triumfátor na voze ťahanom *jeleňmi* alebo neskoršie s významom pomínutelnosti ako fajčiar rozplývajúcich sa obrazov (W.Hogarth); v *baroku* je náhrobným motívom, v užitom umení je ozdobným prvkom *hodín*; s témou deštrukcie je rozvíjané aj kladné poňatie času odokrývajúceho pravdu (Bernini); v 19.st.však význam klesá (Goya); pozri *rímski bohovia*; *Baal* (Jordan); (Goya, Rubens)

-v stredoveku vnímaný ako najtemnejšia a najchladnejšia planéta, ktorá splývala s významom rímskeho boha Saturna, spojeného s kultom gréckeho *Krona*; Saturn (spájaný so *zverokruhovým znamením Kozoroža*) bol planétou *nešťastia*; za tzv. Saturnove deti sú považovaní biedni a ponížení, nešťastní, mrzáci a žobráci (v *astrologii* je jeho symbolom *barla*), ale aj geometri, astronómia a horníci (pozri *Melanchólia*); v alegórii *Vekov ľudstva* bol Saturn symbolom prvého, *zlatého veku ľudstva*

Biedermann: v Indii bol personifikáciou planéty Saturn boh *Šani* alebo *Manda* (Jordan uvádza meno *Mandala*, ktorý je personifikáciou *Marsu*), ktorého *jazdeckým zvieraťom* bol *sup*

-v súvislosti s heslom *Japet*: v *gréckej mytológii* bol Japet syn *Urána* a *Gaie*; zúčastnil sa vzbury proti *bohom Olympu* na strane svojho brata *Krona* a víťazný *Zeus* ho zhodil do *Tartaru*; keďže *Kron* v *rímskej mytológii* čiastočne splýva so *Saturnom*, bol astronómami jeden z mesiacov planéty Saturn pomenovaný Japet (pozri *astronomické symboly*)

-v súvislosti s heslom *Kronos*: v *Ríme* bol Kronos stotožňovaný čiastočne so *Saturnom*; podľa rímskych mýtov sa Kronos pred pádom do *Tartaru* zachránil a žil v *Taliansku* pod menom *Saturnus* (pozri *Japet/Iapetos*)

pozri *astronomické symboly*, *asfodel*; *betlehemska hviezda*, *tmavý koral*; *sup* (Biedermann), *farba čierna*; *betlehemska hviezda*

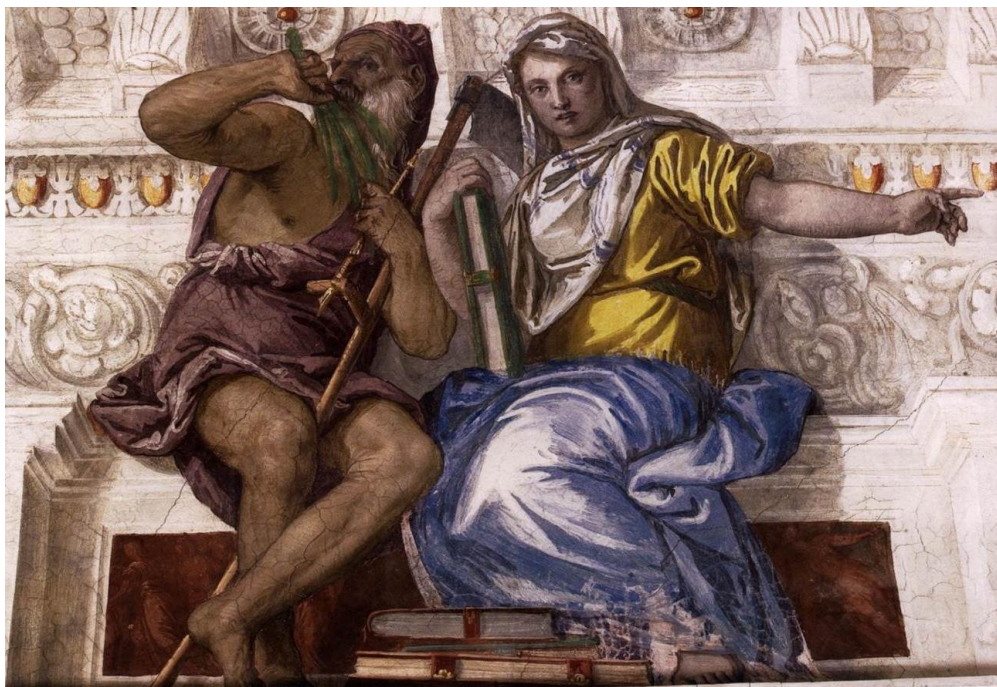
[http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Saturn_\(mythology\)&prev=/search%3Fq%3DOps%2Ba%2BSaturn%26hl%3Dsk%26tbo%3Dd%26biw%3D1855%26bih%3D995&sa=X&ei=ao3_UJqEA6aI4AScgYG4Cg&ved=0CDgQ7gEwAQ](http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Saturn_(mythology)&prev=/search%3Fq%3DOps%2Ba%2BSaturn%26hl%3Dsk%26tbo%3Dd%26biw%3D1855%26bih%3D995&sa=X&ei=ao3_UJqEA6aI4AScgYG4Cg&ved=0CDgQ7gEwAQ)
[http://it.wikipedia.org/wiki/Saturno_\(divinit%C3%A0\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Saturno_(divinit%C3%A0))
http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=5
<http://discardingimages.tumblr.com/post/18846451299/news-for-the-delphic-oracle-jupiter-castrating>

P. da Caravaggio: Saturnus

G. N. Vicentino: Saturn (šerosvitový drevoryt, 16.st.)

P. Veronese: Saturn (Čas) a História (freska, 1560-1561)

J. Saenredam podľa H. Golziusa: Saturn predsedá poľnohospodárstvu (rytina zo série Sedem bohov planét, 16.-17.st.)

C. Van de Passe st.: Boreás (s Jupiterom a Saturnom) (rytina, 16.-17.st.)

saturnálie - rímske ľudové slávnosti na počesť boha *Saturna* (boha roľníkov a žatvy) ako súčasť osláv ročného prírodného cyklu (13.-21.12.); začínali 17.12. a boli súčasne aj výročnou oslavou založenia Saturnovho chrámu na *Fore Romanum* (497 pr.Kr.); počas sviatkov mali otroci a sluhovia rovnaké práva ako ich páni, jedli s nimi u rovnakého stolu a boli svojimi pánmi obsluhovaní (spomienka na *zlatý vek ľudstva*, alebo tiež odkaz na *mundus inversus* > pozri *prevrátený svet*); antická obdoba karnevalu; porovnaj *cerálie*, *bakchanálie*, *luperkálie*, *florálie*; pozri *mystéria*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Saturnali>

Saturnin z Toulouse - (†okolo 257) ; kresťanský misionár a mučeník, jeden zo siedmich apoštolov vyslaných sv. Fabianom ku Galom, žijúcim na území dnešného Francúzska; zomrel šmýkaný býkom na príkaz polyteistických kňazov, ktorí ho vinili z toho, že svojou prítomnosťou ruší účinok ich obradov a že odmietol obetovať v ich chráme; zobrazovaný býva ako biskup šmýkaný býkom; je *patrónom* proti bolestiam hlavy a závratom, proti *moru*, proti smrteľnej úzkosti a za dobrú hodinu smrti, proti súženiu s mravcami; tiež je hlavným patrónom mesta Toulouse; pozri *kresťanskí svätci*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Saturnin_z_Toulouse

Umučenie sv. Saturnina (iluminácia manuskriptu, 14.st.)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Saturninus (Norimberská kronika, 1440-1514)

Majster Jacques de Besançon: Martýrium Saturnina (iluminácia, Legenda aurea, 1480)

Majster Jacques de Besançon: Martýrium Saturnina (camaieu bleu, Legenda aurea, 1480)

saturnová červeň - mínium

Satyr - v gréckej mytológii bôžik, démon s ľudskou postavou, s konskými ušami a chvostom, kopytami a rohami (pozri falos); satyrovia žili v horách, lesoch a spolu so *Silénmi* a *Nymfami* tvorili sprievod *Dionýza* a *Artemis* (porovnaj *Pan*); obľúbení spoločníci *Najád*; označenie satyrov pre bytosti v podobe *capa* doložené až v *helenizme*; antický Satyr počas renesancie inšpiroval zobrazovanie *Lucifera*, *Satana*, *diabla*; za predchodcu *Siléna* je niekedy považovaný egyptský *Bes*; pozri *Marsyas*; *brečtan*, *thyrsos*

-v období *baroka* je postava satyra využívaná predovšetkým ako *groteskný* dekoratívny prvok; vzniká aj ženský variant satyra, ktorý celkovým vyznením a atribútmi (metla) má blízko k čarodejnici (H. Aldegrever); ikonografické črty gréckeho satyra nie sú dodržiavané ide o *monštrum* s kopytami a hrubým chvostom *jaštera*

Tancujúci Saryr s thyrsom (Váza Borghese)
Satyr a Maináda (attická kylix)

Satyr a Maináda s thyrsom (attický kantharos)

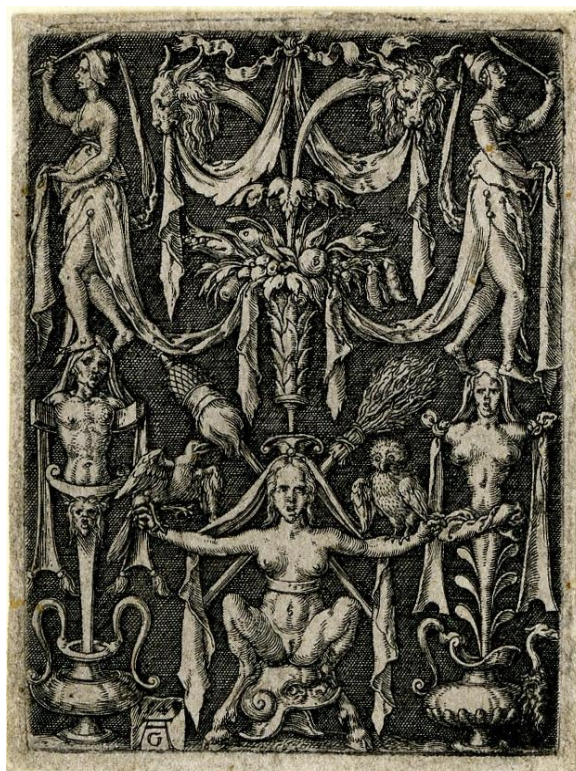
Satyr a maináda (freska, Casa degli Epigrammi, Pompeje)

Satyr (Aberdenský bestiár, 12.st.)

H. Aldegrever: Groteskný ornament s párom satyrov (1549)

H. Aldegrever: Groteskný ornamentálny panel so ženským satyrom sediacim na helme (1549)

H. Aldegrever: Groteskný ornamentálny panel s maskou nad trofejou, s tancujúcimi putti a satyrmí a hrajúcimi satyrmí (1550)

A. Hirschvogel: Žena a satyr (lept, 1545)

A. Veneziano: Bakchus nesený dvoma satyrmí (1528)

G. Bonasone: Dvaja satyrovia a privádzajú Siléna pred kráľa Midasa (rytina, 1531-1576)

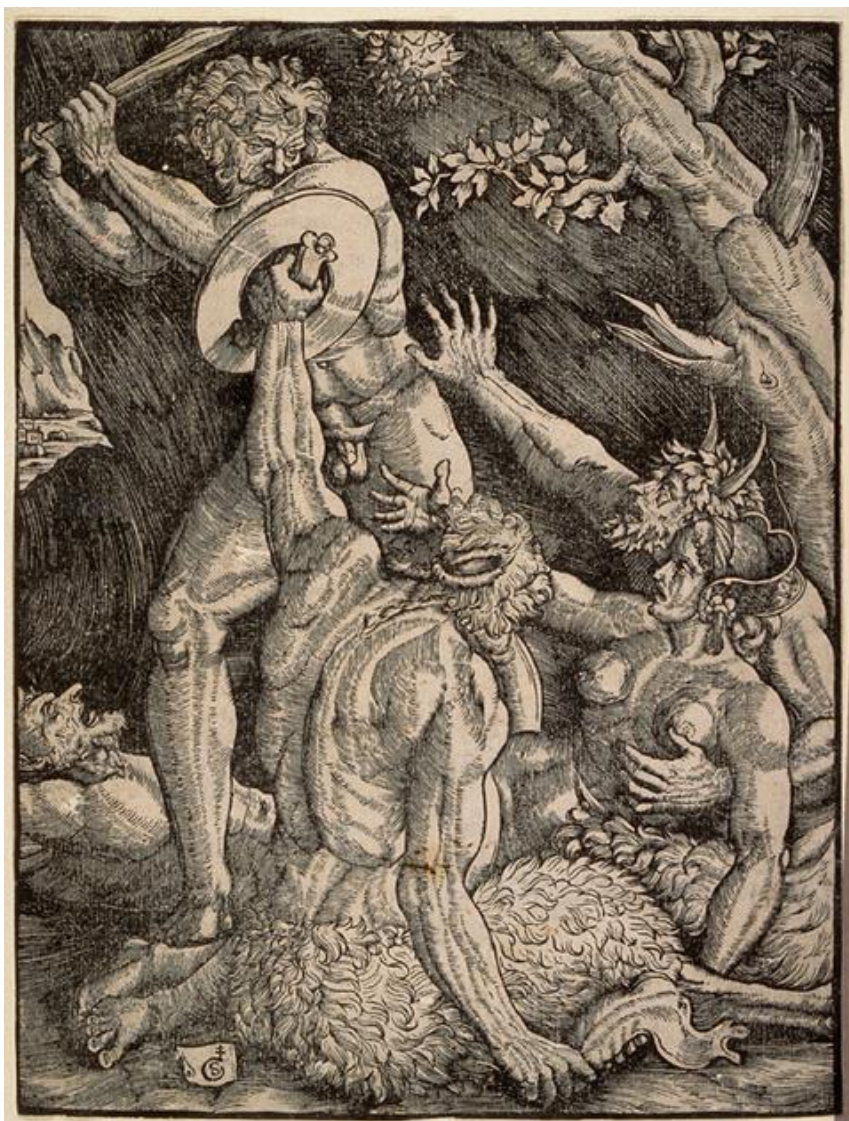
G. Bonasone ? : Dvaja satyrovia vedú Siléna ku kráľovi Midasovi (rytina, 16.st.)

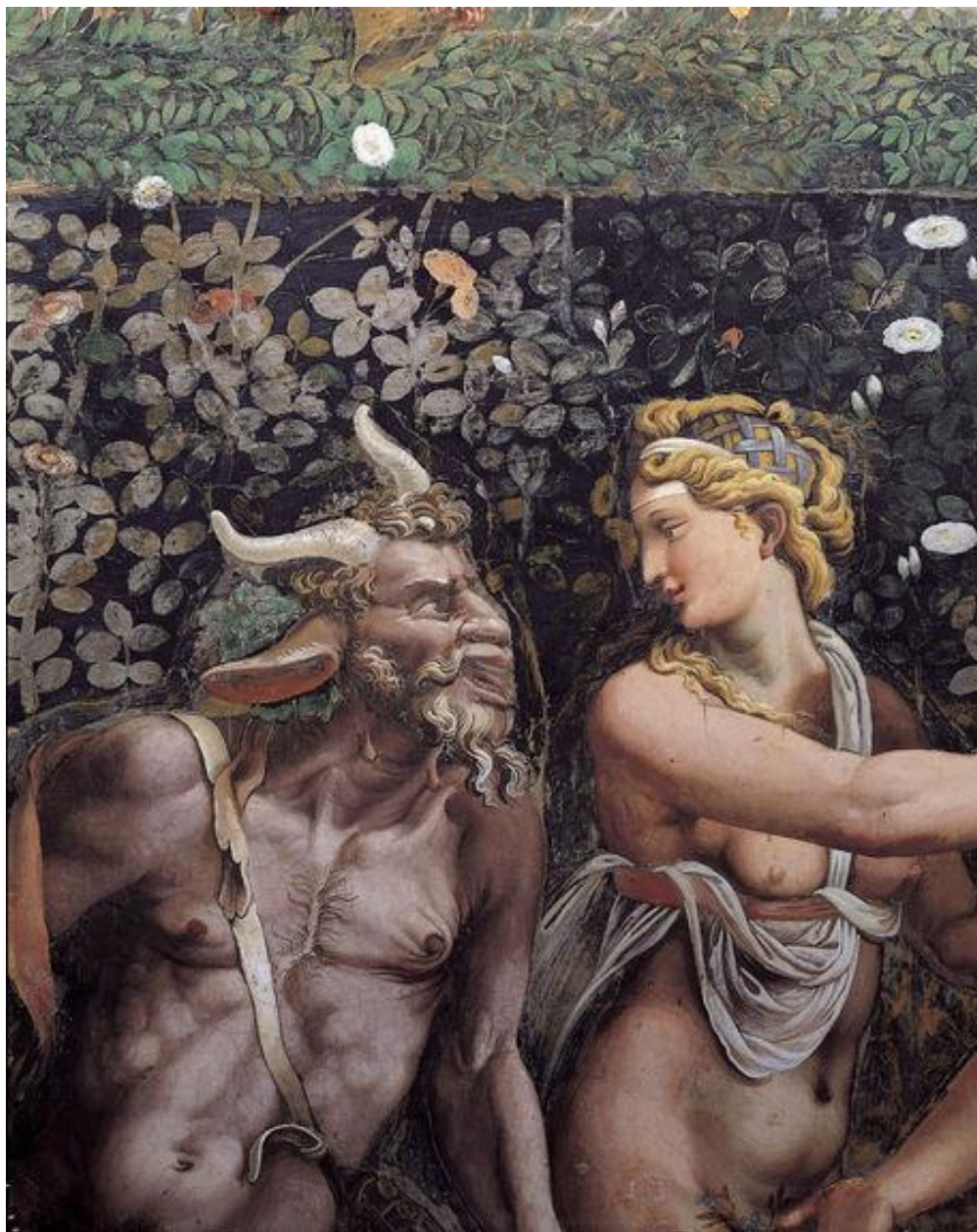
A. Altdorfer: Krajina s rodinnou satyrov (1507)

A. Dürer: Satyrova rodina (medirytina, 1505)

G. Salmon: Hercules útočí na troch satyrov a nymfu (drevoryt, 16.st.)

G. Romano: Satyr a jedna z troch Hór rozhadzujúca kvety (detail fresky Hostina bohov v Palazzo del Tè, Mantova, 1526-1528)

J. Wierix: Triumf cnosti nad žiadostivosťou (rytina, 1600)

Podľa C. Schutz: Traja satyrovia (lept, 16.-17.st.)

J. Jordaens: Satyr a roľníci (pol. 17.st.)

F. van den Wyngaerde podľa P. P. Rubensa: Opitý Satyr alebo spiaci Silén (farebný lept, 1670)

F. van den Wyngaerde podľa W. Hollara: Satyr a sedliaci (lept, 1649)

J. Cossiers: Satyr ako hosť roľníkov (17.st.)

J. Jordaens: Odpočinok Diany (17.st.)

J. Heintz I: Satyrovia a nymfy (perokresba, lavírovanie, krieda, 1599)

Ch.-A. van Loo: Neptún a Amymone (1757)

G. Diziani: Satyr a sedliaci (18.st.)

Ch.-A. Coypel: Nymfa a Satyr (dessin aux trois crayons, 18.st.)

Wawel Arrases/Wawel tapiséria (Gobelín s kráľovským monogramom SA - Sigismundus Augustus, 1555)

H. Rottenhammer: Venuša s Kupidom a Satyrom (17.st.)

W. A. Bouguereau: Nymfy a Satyr (19.st.)

R. Lawson: Osamelý satyr hrá na flautu, zatiaľ čo ukrytý škriatok počúva (hlbkotlač, zač. 20.st.)

Satyrion - v gréckej mytológii bola Satyrion Nymfa, matka Tarasa, zakladateľa gréckej kolónie Taras; Satyriona porodila bohovi Poseidonovi

satyrus - opica